

Розділ 1

НАРОДЖЕННЯ В МОГИЛІ

У Державах Чалседу тримають рабів. На них покладено тяжкі роботи. Працюють у шахтах, роздимають міхи в кузнях, з їх числа набираються сміттярі, землероби та повії. Але, хоч як це дивно, невольники також няньчать і виховують дітей, бувають кухарями, писарями, вмілими ремісниками. Вся блискуча цивілізація Чалседу, від великих бібліотек Джепа до легендарних фонтанів і купалень Сінджону, має своїми підвалинами існування класу рабів.

Найбільшими постачальниками рабів є Бінгтаунські Торговці. Колись більшість невольників були воєнними бранцями, і Чалсед офіційно запевняє, що так воно є й досі. Останніми роками велося замало воєн, аби вдовольнити попит на вивчених рабів. Бінгтаунські Торговці напрочуд уміло використовують інші джерела, а особливо часто у зв'язку з цим згадують піратство, що розбуялося на Торгових Островах. Чалседські рабовласники не надто цікавляться, звідки походять невольники, аби тільки вони були здоровими.

Невольництво — це звичай, який ніколи не прищепився у Королівстві Шести Герцогств. Від чоловіка, засудженого за злочин, можна вимагати, щоб він служив тому, кого скривдив, але час подібного служіння завжди обмежений, і такого слугу ніколи не вважають кимсь нижчим за людину, яка платить за свою провину. Якщо злочин надто жакхливий, аби його можна було спокутувати працею, винуватець розплачується власною смертю. У Королівстві Шести Герцогств ніхто й ніколи не стає невольником, а наше право не дозволяє жодному мешканцю королівства привозити до господи

рабів і тримати їх у неволі. Тому багато рабів Чалседу, які так чи інакше визволяються від своїх власників, часто шукають притулку в Шести Герцогствах, і королівство стає їхнім новим домом.

Ці раби приносять із собою прадавні традиції та фольклор своїх рідних країв. Одна з таких історій, яку я зберіг, розповідає про дівчину-веччі, або, як ми сказали б, віттерку, себто таку, що володіла Вітом. Вона хотіла покинути батьківський дім, піти за чоловіком, якого любила, та побратися з ним. Батьки дівчини не вважали його гідним цього і не дали їй дозволу. Вона була надто слухняною, щоб опиратися їхній забороні. Та була ще й надто палкою жінкою, щоб жити без того, кого справді кохала. Злягла і померла від туги. Батьки поховали її з великим смутком і докорами сумління, що не дозволили їй піти за покликом серця. Але вони не знали, що їхня донька була пов'язана Вітом із ведмедицею. І коли дівчина померла, то ведмедиця взяла її дух під опіку, аби він не звільнився від світу. Як настала третя ніч, відколи дівчину поховано, ведмедиця розкопала могилу і повернула дух своєї подруги до її тіла. Народження в могилі зробило дівчину новою істотою, яка не мала вже зобов'язань перед батьками. Тож покинула розбиту труну і подалася шукати того, кого справді кохала. Ця історія має сумний кінець, бо хоча дівчина й була якийсь час ведмедицею, але все одно ніколи не стала знову цілковито людиною, і коханий зрікся її.

Ця історія підказала Баррічу думку спробувати звільнити мене з Регалових підземель через отруєння.

Кімната була надто гарячою. І надто малою. Хоч як я сапав, це більше мене не холодило. Я встав з-за столу і пішов у куток, до бочки з водою. Зняв із неї покришку та глибоко ковтнув. Серце зграї підвів голову і майже загарчав:

— Пий з чашки, Фітце.

Вода стікала мені по підборідді. Я спокійно і пильно глянув на нього.

— Витри обличчя. — Серце зграї перевів погляд з мене знову на свої руки. На них була мазь, він втирав її в якісь смужки.

Я прийнявся до неї. Облизнув губи.

— Я голодний, — сказав я.

— Сядь і закінчи свою роботу. Тоді поїмо.

Я спробував згадати, чого він хоче від мене. Він провів рукою над столом, і я згадав. Більше шкіряних смужок з мого кінця столу. Я повернувся і сів на твердий стілець.

— Я зараз голодний, — пояснив йому.

Він знову глянув на мене так само: наче й не показував зубів, а однаково загарчав. Серце зграї вмів гарчати самими очима. Я зітхнув. Мазь, яку він уживав, дуже добре пахла. Я ковтнув слину. Тоді подивився вниз. Переді мною на столі лежали смужки шкіри і шматки металу. Якийсь час я на них дивився. Потім Серце зграї відклав смужки та витер руки об ганчірку. Підійшов, став біля мене, я мусив обернутися, щоб його побачити.

— Ось, — сказав він, торкаючись шкіри переді мною. — Ось тут ти лагодив.

Стояв наді мною, доки я знову не взяв шкіри. Я схилився, щоб її понюхати, а він ударив мене по плечі.

— Не роби цього!

Мої губи здригнулися, але я не загарчав. Коли на нього гарчати, він ставав дуже, дуже сердитим. Якусь мить я тримав смужки. Тоді здалося, що мої руки згадали раніше, ніж це зробив мій мозок. Я дивився, як мої пальці працюють зі шкірою. Закінчивши, підняв зроблене, показав йому і сильно шарпнув, аби показати, що воно витримає, навіть якщо кінь рвоне головою назад.

— Але коня нема, — вголос згадав я. — Не залишилося жодного коня.

Брате?

Йду. — Я підвівся зі стільця. Підійшов до дверей.

— Повернися і сядь, — сказав Серце зграї.

Нічноокий кличе, — відповів я йому.

Тоді згадав, що він мене не чує. Я думав, що він зумів би, якби спробував, але він не пробував. Я знав, що, коли знову заговорю до нього так, він відштовхне мене. Він не дозволяв мені часто розмовляти так із Нічнооком. Навіть Нічноокого відштовхнув би, якби вовк надто багато зі мною розмовляв. Це здавалося дуже дивним.

— Нічноокий кличе, — повторив я вголос.

— Знаю.

— Це добрий час, щоб полювати.

— Це ще кращий час, щоб залишитися. Я маю для тебе їжу.

— Ми з Нічнооком могли б знайти свіже м'ясо. — Рот мені наповнився слиною на саму думку про це. Розірваний кролик усе ще парує серед зимової ночі. Те, чого я хотів.

— Нічноокому доведеться полювати цієї ночі самому, — відповів мені Серце зграї.

Він підійшов до вікна і трохи прочинив віконниці. Потягло холодом. Я занюхав Нічноокого, а далі сніжного kota. Нічноокий завив.

— Йди геть, — сказав йому Серце зграї. — Зараз іди собі, йди полювати, йди пожитися. Я не маю достатньо їжі, щоб тебе прогдувати.

Нічноокий вийшов за межі світла, що падало з вікна. Та не відійшов надто далеко. Чекав там на мене, але я знав, що він не може довго чекати. Був зараз голодний, як і я.

Серце зграї підійшов до вогню, через який у кімнаті було надто гаряче. При вогні стояв казанок. Серце зграї відсунув його від вогню і зняв покришку. Вийшла пара, а разом із нею запах. Зерно, коріння та дрібка запаху м'яса, майже розвареного. Я був такий голодний, що втягнув пахощі носом і заскавчав. Але Серце зграї знову загарчав на мене очима. Тож я повернувся до твердого стільця. Сів. Чекав.

Готування зайняло йому багато часу. Він зібрав зі стола всю шкіру та повісив її на гачку. Тоді відклав горщик із маззю. Потім приніс гарячий казанок і поставив на стіл. Пізніше — дві миски і дві чашки. Налив води до чашок. Поклав ніж і дві ложки. Приніс із буфета хліб і маленький горщик джему. Наклав душенини до миски переді мною, але я знав, що не можу до неї торкнутися. Я мав сидіти й не їсти, а він тим часом покрав хліб і дав мені шматок. Я міг тримати хліб, але не їсти і його, аж доки він теж не сяде зі своєю тарілкою, душениною та хлібом.

— Візьми свою ложку, — нагадав мені Серце зграї.

Тоді він повільно сів на своє крісло просто поруч зі мною. Я тримав ложку, хліб і чекав, чекав, чекав. Не зводив з нього очей, але не міг стримати руху щелепи. Це його розсердило. Я знову стулив рота. Нарешті він сказав:

— А тепер їжмо.

Та це ще не був кінець чеканню. Мені дозволялося лише раз відкусити. Потім слід зупинитися, пережувати й ковтнути, а тільки тоді взяти більше. Інакше Серце зграї давав мені стусана. Я міг взяти лише стільки, скільки поміщалося в ложці. Я взяв чашку і напився з неї. Він усміхнувся мені:

— Добре, Фітце. Добрий хлопець.

Я посміхнувся у відповідь, але потім відкусив надто великий шматок хліба, і він насупився. Я намагався повільно пережувати хліб, але був зараз таким голодним, а їжа була тут, і я не розумів, чому він не дозволив мені з'їсти все відразу. Їжа займала надто багато часу. Серце зграї навмисне перегрів душенину, щоб я обпік собі рота, взявши забагато. Якусь мить я думав про це. Далі сказав:

— Ти навмисне перегрів душенину. Я попечуся, якщо їстиму надто швидко.

Цього разу усмішка з'являлася повільніше. Він кивнув мені.

Я, як зазвичай, закінчив їсти раніше за нього. Мусив сидіти на стільці, доки він теж не доїсть.

— Ну що ж, Фітце, — сказав він урешті. — Сьогодні було не так і зле. Гей, хлопче?

Я глянув на нього.

— Скажи мені щось, — промовив він.

— Що?

— Що-небудь.

— Що-небудь.

Серце зграї насупився на мене, а я хотів загарчати, адже ж зробив, що він казав. За якийсь час він підвівся і взяв пляшку. Налив чогось до своєї чашки. Передав пляшку мені.

— Хочеш трохи?

Я відсахнувся. Навіть запах цього колов мої ніздрі.

— Відповідай, — нагадав мені він.

— Ні. Ні. Це погана вода.

— Ні. Це погане бренді. Ожинове бренді, дуже дешево. Я його не терпів, а ти любив.

Я видув із носа запах.

— Ми ніколи цього не любили.

Він поставив пляшку та чашку на стіл. Підвівся і підійшов до вікна. Знову відчинив його.

— Я сказав тобі йти полювати!

Я відчув, що Нічноокий підстрибує, а тоді тікає. Нічноокий, як і я, боявся Серця зграї. Колись я напав на нього. Я довго хворів, а потім почувся краще. Хотів вийти полювати, а Серце зграї мені не дозволив. Він став перед дверима, а я кинувся на нього. Він ударив мене кулаком, а тоді притис до землі. Він не більший від мене. Але підступний і хитріший. Знає багато способів притиснути, а більшість із них болісні. Довго тримав мене на долівці. Я лежав на спині, з відкритою горлянкою і довго, довго чекав, коли він увіп'ється в мене зубами. Щоразу, тільки-но я ворухнувся, він давав мені стусана. Нічноокий гарчав знадвору, але не наближався до дверей занадто і не намагався ввійти. Коли я заскавчав, благаючи пощади, він знову дав мені стусана.

— Тихо будь! — сказав мені.

Коли я затих, він промовив:

— Ти молодший. Я старший і більше знаю. Я б'юся краще, ніж ти, полюю краще, ніж ти. Я завжди вищий за тебе. Ти зробиш усе, що я захочу. Ти це розумієш?

Так, — відповів я. — Так, так, це зграя, розумію, розумію.

Але він лише вдарив мене знову і тримав так далі, вищиривши зуби, аж доки я не промовив уголос:

— Так, розумію.

Зараз Серце зграї повернувся до стола та налив бренді до моєї чашки. Поставив переді мною так, щоб я мусив її понюхати. Я пирхнув.

— Спробуй бренді, — наполягав він. — Колись воно тобі смакувало. Ти пив його, коли був молодшим і тобі заборонялося ходити до таверн без мене. А пізніше жував м'яту і думав, що я не здогадаюся.

Я заперечно похитав головою.

— Я не зробив би такого, якщо ти мені не казав. Я розумів.

Серце зграї видав дивний звук — чи то подавився, чи то закашлявся.

— О, ти часто робив те, чого я тобі не казав. Дуже часто.

Я знову хитнув головою.

— Я цього не пригадую.

— Ще ні. Але пригадаєш. — Знову вказав на бренді. — Давай. Спробуй його. Тільки трішки. Добре на тебе подіє.

Раз він мені звелів, я спробував. Мені запекло у роті й у носі, я не міг позбутися цього смаку. Вилив геть те, що зосталося в чашці.

— Гарзд. Ото Пейшенс утішилася б, — тільки й мовив він.

А тоді наказав мені взяти ганчірку і прибрати те, що я розлив. А ще вимити посуд водою та витерти його досуха.

Інколи на мене находило тремтіння, і я падав. Без причини. Серце зграї намагався мене втримати. Часом через те тремтіння я провалювався в сон. Коли прокидався, все в мене боліло. Груди, плечі. Інколи я прокушував собі язика. Я такого не любив. І воно лякало Нічноокого.

Іноді зі мною та Нічнооком був ще хтось інший, інший у наших думках. Дуже маленький, але був там. Я не хотів, щоб хтось знову там був, хтось, крім мене та Нічноокого. Він про це знав і робився таким маленьким, що переважно його там не було.

Пізніше прийшов чоловік.

— Наближається чоловік, — сказав я Серцю зграї.

Було темно, вогонь у каміні пригас. Минув добрий час для полювання. Повна темрява. Невдовзі він скаже, що час спати.

Він мені не відповів. Швидко й легко підвівся та взяв великого ножа, який завжди лежав на столі. Показав мені відійти в куток, вступившись йому з дороги. Тихо підійшов до дверей і чекав. Знадвору я почув, як чоловік іде по снігу. Тоді я занюхав його.

— Це той сивий, — сказав Серцю зграї. — Чейд.

Тоді він дуже швидко відчинив двері, і сивий увійшов. Я чхнув, почувши запах, який він приніс. Він завжди пах порошком зі сушого листя та всіляким димом. Був худим та старим, але Серце зграї завжди поводився з ним як із вищим. Серце зграї докинув ще дров до вогню. У кімнаті стало ясніше й тепліше. Сивий зняв каптур. Якийсь час дивився на мене ясними очима, ніби чогось чекав. Тоді заговорив до Серця зграї.

— Як він? Є покращення?

Серце зграї знизав плечима.

— Почувши твій запах, назвав твоє ім'я. Вже тиждень не було нападів. Три дні тому полагодив мені трохи упряжі. І добре це зробив.

— Вже не пробує гризти шкіру?

— Ні. Хоча б доки я за ним пильную. Та й він добре знає цю роботу. Вона може щось у ньому розворушити. — Серце зграї реготнув. — Хай там як, полагоджена упряж можна продати.

Сивий підійшов, став при вогні і простяг до нього руки. На руках мав плями. Серце зграї видобув пляшку бренді. Вони розлили напій у чашки. Він змусив мене тримати посудину, на дні якої було трохи бренді, але не наказав мені куштувати. Вони розмовляли — довго, довго, довго, про речі, які не мали нічого спільного з їжею, сном чи полюванням. Сивий щось чув про якусь жінку. Це мало бути критичним пунктом, центром гуртування герцогств. Серце зграї промовив:

— Не розмовлятиму про це при Фітцові. Я обіцяв.

Сивий спитав, чи він думає, що я розумію, а Серце зграї відповів, що це байдуже, він обіцяв. Я хотів піти спати, але вони наказали мені сидіти на стільці. Коли старий збирався іти, Серце зграї сказав:

— Для тебе дуже небезпечно приходити сюди. Та ще й задалеко. Ти зумієш повернутися?

Сивий лише посміхнувся.

— Маю свої стежки, Баррічу, — відповів він.

Я теж усміхнувся, згадавши, що він завжди пишався своїми таємницями.

Одного дня Серце зграї пішов, залишивши мене самого. Не зв'язав мене. Тільки сказав:

— Тут лежить трохи вівса. Як захочеш без мене їсти, мусиш згадати, як його зварити. Якщо вийдеш із дому крізь двері чи вікно, якщо бодай відчиниш двері чи вікно, я про це знатиму. І поб'ю тебе до смерті. Зрозумів?

— Так, — відповів я.

Він, здавалося, дуже сердився на мене, хоч я не пригадував, щоб зробив щось, чого він не казав мені робити. Він відчинив коробочку і вийняв із неї якісь речі. Переважно це були металеві кружальця. Монети. Одну річ я згадав. Вона була блискуча і викривлена як